

Hyvinvointikertomus, vuosiraportti 2024

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on suunnitelmallista toimintaa, jolla vahvistetaan ihmisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Punkalaitumen kuntaan on laadittu laaja hyvinvointikertomus/suunnitelma vuosille 2024–2029. Laaja hyvinvointikertomus on luettavissa kokonaisuudessaan sivustolta [Hyvinvointikertomus](#). Asiakirjassa määritellyjä tavoitteita kirjataan vuosittain talousarvioon ja niiden toteutumista raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Lisäksi kuntalaisten hyvinvointia seurataan vuosittain tunnuslukujen ja hyvinvoinnista kerättyjen tietojen pohjalta tilinpäätöksen yhteydessä. Raportti on samalla lakisääteinen hyvinvointikertomuksen vuosiraportti.

Pirkanmaan hyvinvointialue on määritellyt yhteisiä alueellisia teemoja: yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen, liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen, mielenhyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö. Punkalaitumen kunta ottaa toiminnassaan myös huomioon hyvinvointialueen erittelemät pääteemat. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen sosiaali- ja terveystalousta raportointi on kuulunut hyvinvointialueen tehtäviin. Kunnan roolina on keskittyä ennaltaehkäisevien ja ylläpitävien palveluiden järjestämiseen yhdessä hyvinvointialueen kanssa kuntalaisia osallistaen.

Punkalaitumen väestörakenne 2020–2026 (% väestöstä)

Vuosi	2020	2 021	2022	2023	2024	arvio 2025	arvio 2026
0-6 v.	4.3	4.2	4.1	4.0	3.9	3.8	3.7
7-15 v.	7.8	7.7	7.6	7.5	7.4	7.3	7.2
16-24 v.	6.4	6.3	6.2	6.1	6.0	5.9	5.8
25-64 v.	40.8	40.5	40.2	39.8	39.5	39.2	38.9
65+ v.	40.7	41.3	41.9	42.5	43.0	43.5	44.0

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi eri-ikäisten kuntalaisten lukumäärä ja väestönkehitys on huomioitava toimintakokonaisuuksia ja palveluita suunniteltaessa. Punkalaitumen väestö on ikääntymässä. Lasten/nuorten ja työikäisten osuus vähenee.

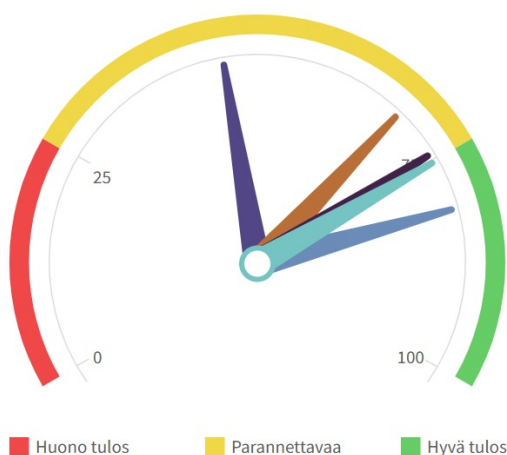
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli Hyte-kerroin on kannustin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. HYTE-kerroin muodostuu yhteensä 20 mittarista, joista 14 perustuu kunnan omaan tekemiseen. Kunnat saavat 20 mittarin perusteella 7,50-22€/asukas valtionosuutta vuosittain HYTE-kertoimeen perustuen.

• Indikaattorista "HYTE-kerroin euroa / asukas" [id:5341] ei ole tietoja vuodelta/vuosilta 2025

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Punkalaidun	yhteensä	17,3	17,8	18,3

TEA-viisari on työväline kunnille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Punkalaitumen kunnan TEA-viisari-tulokset osoittavat sekä vahvuuksia että kehittämiskohteita hyvinvointityössä. Vahvuuksina korostuvat rakenteet, jotka tukevat hyvinvointityötä, kuten toimiva yhteistyö eri toimijoiden välillä ja strateginen ote hyvinvointityön suunnittelussa. Lisäksi kunta hyödyntää hyvin olemassa olevia resursseja ja tukee aktiivisesti yhteisöllisyyttä. Kehittämiskohteita ovat kaiken ikäisiä kuntalaisia ajatellen erityisesti terveellisten elintapojen edistäminen, liikuntamahdollisuuksien kehittäminen ja ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistaminen. Alla on esitetty Punkalaitumen kunnan TEA-viisarituloksista muutamia nostoja tietoisuuden lisäämiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Tuloksiin on mahdollisuus tutustua tarkemmin osoitteessa [Tulokset - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#).

Kaikki sektorit : Punkalaidun 2024

Pisteet	Punkalaidun	Koko maa
Liikunta	46	69
Sitoutuminen	37	66
Johtaminen	39	61
Seuranta ja tarveanalyysi	73	72
Voimavarat	70	58
Osallisuus	17	80
Muut ydintoiminnot	42	79

Pisteet	Punkalaidun	Koko maa
Kaikki sektorit	69	70
Kuntajohto	81	83
Perusopetus	68	64
Lukiokoulutus	74	67
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	46	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	75	72

KEHITTÄMISKOHEET	VASTAUS
Kouluuokailun toteuttaminen Kouluuokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisestä noudatettu	Paljon kehitettävää
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Vertaistoiminnan suunnittelu	Paljon kehitettävää
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Ryhmittämisen suunnittelu	Paljon kehitettävää
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Vanhempien/huoltajien edustaja	Paljon kehitettävää
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Oppilaiden edustaja	Paljon kehitettävää
Vanhempainyhdistys- ja tukioppilastoiminta Johtokunta, jossa huoltajien edustajia	Paljon kehitettävää
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Opintojen järjestämisen suunnittelu/ajoittaminen	Paljon kehitettävää
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Järjest...	Toteutuu osittain

KEHITTÄMISKOHEET	VASTAUS
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet Kunnassa on käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma (esim. perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteydessä)	Ei
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Kulttuurin edistäminen strategioissa Kulttuuripalvelujen edistämiseen liittyvät asiat kuntastrategiassa	Ei tietoa
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Kulttuuritoimintaa ryhmille Maahanmuuttajataustaiset	Ei
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Kulttuuritoimintaa ryhmille Erilaisissa laitoksissa asuvat	Ei

Liikunta : Punkalaidun 2024

KEHITTÄMISKOHEET	VASTAUS
Ohjelmien käsittely luottamushenkilöhallinnossa Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030: Toimintaohjelma 2023-2025	Paljon kehitettävää
Ohjelmien käsittely johtoryhmässä Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030: Toimintaohjelma 2023-2025	Toteutuu vaihtelevasti
Liikuntapaikkojen käyttövuorot Toiseen kuntaan rekisteröidyn yhdistyksen käyttövuorojen haku samoilla ehdoilla paikallisten yhdistysten kanssa	Toteutuu vaihtelevasti
Sukupuolittainen seuranta Vuorovastuun pohjalta liikuntapaikkojen käyntitietoja	Toteutuu vaihtelevasti

Punkalaitumen kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa voidaan tarkastella kouluterveyskyselyn, paikallisen nuorisokyselyn, Move-testien ja Sotkanet-tietokantaan kerätyn tiedon perusteella. Kaikkia materiaaleja käytetään lasten ja nuorten palveluita suunniteltaessa. Lisäksi on kohdennettuja palveluita pienemmille ryhmille ilmiö- ja tarvelähtöisesti. Näiden lähteiden avulla voidaan saada kattava kuva lasten fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista, liikuntamahdollisuuksista sekä väestön terveydentilasta yleisesti.

Nuorisokyselyn tulosten pohjalta huolenaiheeksi voidaan nostaa seuraavat asiat. Osalla nuorista on yksinäisyyden kokemuksia. Nikotiinipussit ja päihteiden käyttö ovat näkyvillä, vaikka enemmistö ei käytäkään päihteitä eikä se näyntydy koulupäivien aikana. Pitkät ruutuajat korostuvat, josta osa nuorista kokee huonoa omaatuntoa. Nuorisokyselyn mukaan vain 36 % 7 luokkalaisista → osallistuu säännöllisesti harrastustoimintaan.

Varhaisnuorisokyselyssä (3-6lk) esiin nousee kiusaaminen, 19 % raportoi jonkinlaisesta kiusaamisesta. Ikäryhmästä 65 % osallistuu säännöllisesti johonkin harrastustoimintaan. 75 % viettää aikaa kavereidensa kanssa livenä vapaa-ajalla. Huomiota kannattaa kiinnittää siihen, että vain 57 % ikäryhmästä syö päivittäin aamupalan ennen kouluun lähtöä.

Kouluterveyskyselyiden mukaan koululounaan päivittäinen syöminen on hivenen vähentynyt, Mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet, kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokee 19 % 8.–9.-luokkalaisista. Lisäksi huomiota kannattaa kiinnittää siihen, että 31 % punkalaitumelaisesta 8. ja 9. luokkalaisista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (vastaava luku koko maassa 27 %).

Syrjäytymisriskissä olevien nuorten suhteellinen määrä on kasvanut, tästä huolimatta etsivänuorisotyön asiakasmäärä on pysynyt samoissa edellisiin vuosiin verrattuna. Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24-vuotiaita on 10 % vastaavan ikäisestä väestöstä (koko maassa 8,2 %). Vastaavasti nuorisotyöttömiä oli vuonna 2024 9 % 18-24-vuotiaasta työvoimasta (koko maassa 13,2 %).

Move-testit mittaavat lasten ja nuorten fyysistä kuntoa, erityisesti liikunnallisia valmiuksia ja motoriikan kehittymistä. Punkalaitumen yhteiskoulun tulokset ovat pääosin lähellä

valtakunnallisia keskiarvoja. Liikkuvuus ja ylävartalon voima ovat Punkalaitumen Yhteiskoulun vahvuuksia, mutta kestävyyskunto ja tarkkuutta vaativat motoriset taidot kaipaavat tukea. Näiden tulosten pohjalta voidaan painottaa erityisesti kestävyyskunnan kehittämistä sekä motoristen taitojen harjoittelua.

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta Punkalaitumen kunnassa tehtiin vuonna 2024 merkittävä päätös siirryttäessä maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Päätöksen myötä mahdollistuu tasavertainen osallistuminen varhaiskasvatukseen, nykyisin varhaiskasvatus on merkittävä osa lapsen kehityspolkuja valtakunnallisten suositusten mukaisesti. Tämän myötä vuonna 2024 suhteellinen osallistumisaste varhaiskasvatukseen kasvoi. Varhaiskasvatusikäisille lapsille toteutettiin liikkumista edistävä hanke, liikkuvien lasten laidun. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa käynnistettiin perheolkkaritoiminta yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi vuoden 2024 aikana.

Hyvinvointialueen kanssa tehtiin säännöllisesti yhteistyötä perhekeskusverkoston kautta. Perhekeskusverkosto koordinoi Pirkanmaan seudun perheiden palveluiden kehittämistä ja yhteistyötä. Verkoston kautta saadaan tietoa perheiden terveyden edistämisestä yhdyspinnoilla, jota on hyödynnetty varhaiskasvatuksen toimintakentällä. Paikallisesti toteutettiin varhaiskasvatuspalveluiden osalta lapsia osallistava asiakastyytyväisyyskysely palveluiden kehittämiseksi ja lapsen ääneen kuulumiseksi.

Lanupe – ryhmä on lakisääteinen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävä ryhmä. Se toimii lakisääteisen nuorisolain 9 § mukaisesti nuorten ohjaus- ja palveluverkostonä. Tämän lisäksi ryhmä toimii perhekeskuksen ohjausryhmänä, ehkäisevän päihdetyön työryhmänä, etsivän nuorisotyön ohjausryhmänä ja nuorten työpajan ohjausryhmänä. Ryhmä on hyödyntänyt aktiivisesti lasten ja nuorten osalta saatavia indikaattoritietoja työskentelyssään. Lisäksi Punkalaidun on mukana Kuntaliiton 9 § hankkeessa, missä kehitetään 9 §:n mukaista toimintaa pohtimaan nuorten palvelupolkuja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kaikenikäisille lapsille ja nuorille. Tämän lisäksi Nuorisovaltuusto tuo nuorten mielipiteet mukaan päätöksentekoon ja työskentelee nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi omalla toiminnallaan, jolle kunta luo toimintaedellytykset.

Työikäisten ja ikääntyneiden osalta kunta pyrkii omalla toiminnallaan tuottamaan hyvinvointivaikutuksia huomioiden erilaiset ilmiöt ja tukemalla yhdistysten toimintaedellytyksiä. Kunta on myöntänyt yhdistysavustuksia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja kolmannen sektorin toimijoille on tarjottu yhteistoimintaohjeen mukaiset toimintaedellytykset. Laaja kolmannen sektorin verkosto tekee arvokasta työtä yhteisöllisyyden, mielekkään vapaa-ajan ja yksinäisyyden tunteen vähentämiseksi Punkalaitumella.

Ikäihmisten hyvinvoinnin seuraaminen on tärkeä osa kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Punkalaitumen kunnan väestörakenteessa ikäihmisten osuus on merkittävä ja tämän vuoksi on tärkeää tarkastella heidän hyvinvointiaan eri näkökulmista. Punkalaitumen kunnan ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi on jatkossakin tärkeää panostaa kuntapalveluiden näkökulmasta kotona asumisen tukemiseen, yhteisöllisyyden edistämiseen ja mahdolliseen liikkuvien palveluiden kehittämiseen. Erityisesti yksinäisyyden torjuminen, turvallisuudentunteen vahvistaminen, kaatumisten ennaltaehkäisy ja digipalveluiden saavutettavuuden edistäminen vaativat jatkuvaa huomiota.

Vanhus- ja Vammaisneuvosto kokoontuu säännöllisesti käsittelemään kohderyhmään kuuluvien kuntalaisten palveluiden ja mielipiteiden huomioimista päätöksenteossa ja palvelurakenteessa. Liikkumisen edistämiseksi on lähdetty tuottamaan matalankynnyksen palveluita, jotta liikkuminen mahdollistuisi mahdollisimman monelle kuntalaiselle. Lähitöryhteistyön kautta on saatu lisättyä ikäihmisten tietoisuutta erilaisista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista. Vertaisveturitoiminta on ollut merkittävänä osana ikäihmisten palvelukokonaisuutta ja hyvinvoinnin/terveyden edistämistä. Asiointipisteen toiminta auttaa ikäihmisiä digipalveluiden opastuksessa tarvittaessa, lisäksi on järjestetty kirjastolla digikahvilaa. Tilastollisesti Punkalaitumella ikääntyneiden kaatumistapaturmat ovat vähentyneet ja siihen liittyvien hoitajaksojen määrät ovat laskeneet.

Työikäisten osalta kunta pyrkii omalla toiminnallaan tuottamaan hyvinvointivaikutuksia huomioiden erilaiset ilmiöt ja tukemalla yhdistysten kanssa tehtävää työtä. Kunnan työikäisten hyvinvointia kuvaavat indikaattorit ovat pääosin linjassa kansallisten keskiarvojen kanssa. Työikäisistä kuntalaisista ei ole yhtä hyvin tietoa saatavilla kuin lapsista ja nuorista. Työikäisten yleisimmät haasteet liittyvät stressiin, tuki- ja liikuntaelinvaivoihin sekä henkiseen kuormittumiseen. Kunta tuottaa työikäisille kuntalaisille mahdollisimman tarvelähtöisiä hyvinvointia edistäviä palveluita. Liikuntaneuvonnan käyttöaste on ollut alhainen, siihen tulisi jatkossa ohjautua entistä ketterämmin. Vastaavasti kulttuurihyvinvoinnin näkökulmasta kirjastopalveluiden käyttö on lisääntynyt.

Liitteenä on vähimmäistietosisällön mukainen indikaattoripaketti Punkalaitumen kunnan osalta 3/2025 saatavilla olevista tiedoista. Esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi on annettu 14.6.2023 sosiaali- ja terveysministeriölle, mutta se saattaa muuttua ministeriön asetusprosessin myötä. Asetuksen ajankohta on toistaiseksi avoin. Vähimmäistietosisällön on tarkoitus auttaa kuntia valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.